

N.V.
GOGOL
Taras Bulba

Traducere din limba rusă și note
de Alexandru Cosmescu

POLIROM
2019

I

— Ia întoarce-te-n călcîie, fiule! Ptiu, că tare caraghios mai ești! Ce-i cu anteriele astea popești pe voi? Chiar aşa umblați toti la Academie¹? Astfel îi întîmpină bătrînul Bulba² pe cei doi feciori ai săi, care-și făcuseră învățatura la Bursa³ din Kiev și se întorseseră acasă la tatăl lor.

Feciorii lui de-abia descălecaseră. Erau flăcăi zdraveni, care mai căuta încă pe sub sprîncene, ca niște seminariști abia sloboziți în lume ce erau. Pe obrajii teferi și sănătoși le răsărise cel dintîi puf, de care nu se atinsese încă briciul. Erau foarte stingheriți amîndoi de primirea ce le-o făcea tatăl lor și întepeniseră locului, cu ochii în pămînt.

— Stați aşa, stați! Să vă văd cîtu-mi-ți sînteti de frumușei, urmă bătrînul, tot sucindu-i și răsucindu-i, și ce mai svitci pe voi! Halal svitci! De cînd lumea nu s-au mai văzut asemenea svitci. Dar ia să-ncerce careva s-o rupă la fugă! Mi-e că s-ar încurca în poale și-ar cădea cu nasu-n pămînt.

---

* Haină de purtat pe deasupra, la rușii din sud (n.a.).

— Nu rîde, taică, nu rîde! spuse, în sfîrșit, cel mai mare dintre ei.

— Ia te uită la el ce fudul e! Adică de ce n-aș rîde?

— Fiindcă, dacă-ți rîzi de mine, zău că te iau la chelvaneală, cît îmi ești de tată!

— Ah, fir-ai să-mi fii, puișor de lele! Cum aşa, pe tat-tu, mă? zise Taras Bulba, trăgîndu-se uimit cîțiva pași îndărăt.

— Chiar și pe taică-meu! Cînd mă batjocorește cineva, nu i-o iert nimănui și nu mă mai uit că mi-i tată.

— Și cum vrei să te bați cu mine? Nu cumva în pumni?

— În ce-o fi.

— Hai dară în pumni să ne luăm! zise Taras Bulba, suflecîndu-și mînecile. Să te văd ce fel de om ești cînd e vorba de pumni.

Si amîndoi, tatăl și feciorul, în loc să-și deabinețe după lungă despărțire, se apucară să-și care unul altuia pumni în coaste, în șale și în piept, ba trăgîndu-se îndărăt și măsurîndu-se din ochi, ba dînd iar năvală înainte.

— Ia uitați-vă, oameni buni! S-a smintit bâtrînul! A căpiat de-a binelea! se căină, palidă la obraz, buna lor măicuță, care stătea în prag, înaltă și uscătică, fără a fi apucat să-și strîngă la piept preaiubiții feciori. Îi vin acasă copiii și, măcar că de un an și mai bine nu i-a mai văzut, poftim ce-i dă prin cap dumnealui: să se ia în pumni cu dînsii!

— Oho, se bate bine! spuse Bulba, oprindu-se. Zău că se bate bine! urmă el, gîfiind. Mai bine să nu-ți pui mintea cu el. Halal cazac are să fie! Ei, bun sosit, feciorașule! Fă-te-ncoa' să

ne pupăm! Și tatăl cu feciorul se îmbrățișară, sărutîndu-se. Bine-asa, feciorașule! Aşa să mi-i tăbăceaști pe toți, cum m-ai snopit pe mine-acum! Nimeni să nu-ți treacă pe dinainte. Dar veșmîntul de pe tine să știi că tot caraghios e! Sfoara asta ce rost o mai fi avînd? Iar tu, măi gogomane, ce stai cu mîinile în jos? întrebă el, întorcîndu-se către mezin. Ce stai, pui de cătea, și nu dai cu pumnii în mine?

— Asta mai lipsea! dădu iar glas mama, care între timp izbutise să-și strîngă mezinul la piept. Ce-ți trăsnește prin cap? Cum să ridice mîna fiul asupra tatălui său! Și-apoi de asta îi arde lui acuma? A făcut copilașul atîta amar de cale, s-o fi sleit de puteri (copilașul avea douăzeci de ani și mai bine și era înalt cam cît o prăjină). Acu' s-ar cuveni să se odihnească și să-mbuce ceva, iar dumnealui îl silește să sară la bătaie!

— Ehei, văd că ești feciorașul mamei! se întărîtă Bulba. N-asculta de maică-ta, copile! E muiere, ce știe ea! Giugiuleli vă trebuie vouă? Stepa goală și un cal sub voi, asta-i giugiuleala voastră, auzitu-m-ați? Iară sabia asta o vedetă? Asta vă e maica! Iar toate celealte, cu care vă îmbuibă capul, nu-s decît pleavă! Academia, cărticelele, bucoavnele și filozofia sînt farafastîcuri⁴, de n-aș strica nici un scuipat pe ele!... Aici Bulba își întări spusele cu un cuvînt care nu se poate tipări. Mai bine ia să vă trimite eu chiar de săptămîna viitoare la Zaporojie⁵. Acolo învățatura are să vă fie chiar învățatură! Acolo-i școala voastră. Numai acolo o să mai prindetă și voi la minte.

— Adică să nu stea acasă decît o săptămînă? se văită cu lacrimi în ochi bătrîna lor mamă.

N-or s-apuce, bieții de ei, nici să petreacă în voie, nici casa părintească n-or s-o vadă ca lumea, nici eu n-o să am cînd să-mi satur ochii de dînșii!

— Ajungă-ți, babă, cu bocitul! Nu la voia muierilor e rostul cazacului. Tu tî i-ai cuibări sub fustă pe amîndoi și i-ai ține aşa, cum stau ouăle sub cloșcă. Hai, du-te și pune pe masă tot ce-avem. Si vezi să nu ne pui cumva dinainte gogoși, turtă dulce, prăjituri cu mac și alte dulciuri de-ale tale; un berbec fript pe de-a-ntregul, o capră friptă și mied din cel de patruzeci de ani vechime! Si rachiu cît mai mult, dar nu din cel cu dresuri de-ale tale, cu stafide ori cu alte născoceli, ci rachiu curat și-înspumat, să sfîrîie și să joace-n pahare ca turbat.

Acestea fiind spuse, Bulba își duse feciorii în odaia cea mare, de unde o zbughiră într-o clipită două slujnicuțe frumoase, cu salbe de galbeni la gît, care tocmai sfîrşiseră de dereticat. Se speriaseră, cum se vede, de sosirea cuconășilor celor iuți de fire ori nu voisera decît să rămînă credincioase obiceiului muieresc, adică să scoată un țipăt și să fugă cînd dau cu ochii de un bărbat, iar apoi, de-atîta rușine, să-și acopere mult timp ochii cu mîneca. Odaia se afla împodobită după gustul acelor vremi, din care ne-a mai rămas cîte-o urmă vie numai în cîntecele și baladele populare care, nici ele, nu se mai cîntă astăzi în Ucraina, cum le cîntau odată bătrînii orbi și bărboși, însotindu-și zicerea cu zdrăngănit lin de bandură, la mijloc de lume adunată roată, după gustul acelei complete vremi, cînd începură în Ucraina încăierările și bătăliile din pricina

unirii bisericilor. Odaia era curată lună, dată cu lut din cel pestriț la culoare. Pe pereti atîrnau săbii, nagaice, lațuri pentru păsări, năvoade și puști, un corn pentru pulbere, lucrat cu mare îscusință, o zăbală de aur și piedici pentru cai, bătute în argint. Ferestrele erau mici, cu gemulețe rotunde de sticlă afumată, cum se mai văd astăzi doar pe la bisericile vechi, și prin care n-aveai chip a privi decît săltîndu-le sticla. În jurul ferestrelor și ușilor chenare roșii. În fiecare colț se aflau rînduite pe polițe ulcioare, șipuri și ploști de sticlă verde și albastră, cupe lucrate în argint, precum și năstrape aurite și de cea mai felurită lucrătură: venețiană, turcească, cercheză, intrate în casa lui Bulba pe căi aşijderea felurite, la a treia și a patra mînă chiar, lucru, de altminteri, cît se poate de obișnuit în acele vremuri de isprăvi vitejești. Lavițele din lemn de ulm ce dădeau ocol odăii, masa întinsă la loc de cinste sub icoane, cuptorul lat cu ale sale prichiciuri, firide și cotloane, căptușit cu teracotă smălțuită – toate acestea le erau prea bine cunoscute celor doi voinici ai noștri, care veneau în fiecare an acasă pe jos, pentru că nu-și aveau caii lor încă și pentru că îndeobște școlarilor nu le era îngăduit să călărească. N-aveau decît moțul lung, de care îi putea trage orice cazac purtător de arme. Doar acum, la sfîrșitul învățăturii, Bulba le-a trimis doi armăsari tineri din herghelia lui.

Cu prilejul întoarcerii feciorilor, Bulba porunci să fie poftiți la el toți sotnicii și celelalte căpetenii din polcul său, firește, cei care se vor fi nimerit să fie acasă, iar cînd veniră doi dintre ei și esaulul Dmitro Tovcaci⁶, vechi fîrtat de-al

său, Bulba le înfățișă pe feciorii săi, zicînd: „Ia uitati-vă ce mai voinici! Curînd îi trimite pe amîndoi la Seci⁷. Oaspeții rostiră urări pentru Bulba și pentru cei doi tineri, spunîndu-le că bine fac și că nu se află mai bună învățatură pentru un tînăr decît Seci din Zaporojie.

— Acum, panilor-fîrtaților, ia așezați-vă care și pe unde și-a ochit un loc mai potrivit în jurul mesei. Ei, feciori, mai întîi de toate să bem niște rachiu! își înălță glasul Bulba. Doamne, binecuvîntează! Să fiți sănătoși feciorilor: și tu, Ostap, și tu, Andrii! Și mai dea Domnul să fiți amîndoi întotdeauna cu noroc în bătălie! Pe busurmani să mi-i bateți, și pe turci să mi-i bateți, și tătărimea să mi-o bateți; iară cînd și leșii vor încerca să ne calce-n picioare credința, și pe leși să-i bateți! Ei hai, întindă-și fiecare paharul! Ce ziceți, aşa-i că-i bun rachiul? Da' cum s-ar spune „rachiu“ pe latinește? Apăi de, copile, că proști au mai fost latinii ceia: nici nu știau, pîrdalnicii, că se află pe lume asemenea băutură. Oare cum i-o fi zicînd și celui de scria în vers latinesc? Nu prea-s tare în ale cărturăriei, aşa că n-am de unde ști. Nu cumva îl chema Horațiu?

„Ia te uită la taica! cugetă în sinea sa Ostap, cel mai mare dintre frați. Toate le știe, cînele ăsta bătrîn, numai că o face pe prostul.“

— Cred că arhimandritul nu v-a lăsat nici măcar să mirosiți rachiul, urmă Taras. Ia spuneti drept, feciori, nu-i aşa că v-au mai croit zdravăn pe-acolo, cu vergi tinere de mesteacân și de vișin, pe cele spinări și pe cîte mădulare mai are în jos de spinare cazacul? Ori, poate, atîta de deștepti fiind voi, v-au mai făcut parte și